

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 maja 2022 r.

Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2021 roku, Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie o sygn. akt IC 494/20:

1. umorzył postępowanie co do cofniętej części powództwa;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądził od powoda (...) S.A. z siedzibą w B. solidarnie na rzecz pozwanych E. M. i M. M. (1) kwotę 1 917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. nakazał pobrać od powoda (...) S.A. z siedzibą w B. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Łowiczu kwotę 300 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty od apelacji.

Wyżej wskazany wyrok został zaskarżony przez powoda w części, tj.

w zakresie pkt 2. i 3. przedmiotowego orzeczenia. Powód zarzucił niniejszemu rozstrzygnięciu:

I. obrazę przepisów prawa materialnego, w szczególności:

1. art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazania, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną a nie powodową.
2. art. 38 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 61 § 1 k.c. polegające na błędnym uznaniu, że do prawidłowego przedstawienia weksla nie dochodzi poprzez wniesienie ewentualnie doręczenie pozwu,
3. art. 53 w zw. z art. 48 i art. 38 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, poprzez błędne uznanie, że warunkiem powstania i wymagalności roszczenia wekslowego jest prawidłowe przedstawienie weksla do zapłaty dłużnikowi wekslowemu,
4. art. 353¹ k.c. poprzez ingerencję przez Sąd I instancji w treść stosunku umownego pomiędzy stronami w ten sposób, że Sąd działając bez podstawy prawnej dokonał ustalenia nowej wartości raty z tytułu umowy pożyczki, a w oparciu o to stwierdził, że brak było przesłanek wypowiedzenia przez powoda umowy pożyczki.

II. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, a to:

1. art. 3 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. polegające na przyjęciu, że strona powodowa miała obowiązek przedstawienia w toku postępowania faktów i dowodów mających znaczenie dla ewentualnych przyszłych zarzutów, które w sprawie mogła podnieść strona przeciwna, w szczególności mających znaczenie dla oceny ewentualnego zarzutu strony pozwanej nieistnienia czy niewymagalności roszczenia w sytuacji, gdy to strona pozwana była zobowiązana do przedstawienia dowodów w tym zakresie;

2. art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r., Prawo wekslowe, poprzez nieuwzględnienie powództwa w wypadku, gdy powódka oparła swoje roszczenie na przedstawionym do zapłaty, prawidłowo wypełnionym ważnym dokumencie wekslowym;

3. art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 248 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady kontradiktoryjności procesu, polegające na żądaniu wydania przez powoda dokumentów, które:

- znajdowały się w posiadaniu pozwanej, a których sama nie przedstawiła oraz
- miały wykazywać okoliczności, które winien wykazać pozwany, wskutek czego de facto żądano od powoda przedłożenia dowodów dla stwierdzenia faktów, z których skutki prawne wywodził pozwany.

Wobec powyższego, powód wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa co do kwoty 6 480,17 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 18 maja 2017 r. do dnia zapłaty;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych za obie instancje;

ewentualnie:

3. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w innym składzie.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (art. 227 k.p.c.) nie są obarczone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje zatem wskazanie ustalenia za własne.

Tytułem wstępu koniecznym jest wskazanie, że sprawa podlegała rozpoznaniu w trybie uproszczonym. Tym samym w myśl art. 505¹³ § 2 k.p.c., jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Ponadto na zasadzie art. 505¹⁰ § 1 k.p.c., apelacja została rozpoznana w składzie jednego sędziego, na posiedzeniu niejawnym z uwagi na brak wniosku skarżącego w przedmiocie przeprowadzenia rozprawy.

Kolejno zauważyć trzeba również, że w postępowaniu uproszczonym apelacja ma charakter ograniczony, a celem postępowania nie jest tu ponowne rozpoznanie sprawy, lecz kontrola wyroku Sądu I instancji w granicach podniesionych zarzutów przez skarżącego. Apelacja ograniczona wiąże Sąd odwoławczy, a zakres jego kompetencji kontrolnych jest zredukowany do tego, co zarzuci w apelacji skarżący. Wprowadzając apelację ograniczoną, ustawodawca jednocześnie określa zarzuty, jakimi może posługiwać się jej autor i zakazuje przytaczania dalszych zarzutów po upływie terminu do wniesienia apelacji – co w polskim porządku prawnym wynika z art. 505⁹ § 11 i 2 k.p.c. (tak w uzasadnieniu uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC Nr 6 z 2008

r., poz. 55; Tym samym w ramach niniejszego uzasadnienia poprzestać należy jedynie na odniesieniu się do zarzutów apelacji, bez dokonywania analizy zgodności zaskarżonego rozstrzygnięcia z prawem w pozostałym zakresie.

W zarzutach apelacji, które dotyczą sposobu zastosowania prawa materialnego, skarżący koncentruje się na stosunku wekslowym. Tymczasem Sąd Rejonowy, z przyczyn o których mowa niżej, zbadał stosunek podstawowy, który legł u podstaw wypełnienia weksla gwarancyjnego in blanco. Sąd ten w ogóle nie kwestionował prawidłowości przedstawienia weksla do zapłaty. Okoliczność ta w żaden sposób nie wpłynęła na sposób rozstrzygnięcia sprawy, co zwalnia Sąd odwoławczy z obowiązku odniesienia się do zarzutów naruszenia art. 38 Prawa wekslowego oraz art. 53 w zw. z art. 48 i 38 Prawa wekslowego.

Apelujący w treści zaskarżonego rozstrzygnięcia dostrzegł naruszenie art. 10 Prawa wekslowego w zw. z art. 6 k.c., a to poprzez przyjęcie, iż Sąd Rejonowy w sposób nie zastosował zasad postępowania dowodowego, zwłaszcza ciężaru dowodowego rozpatrując niniejszą problematykę przez pryzmat unormowań ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Argumentacja powoda nie zasługuje na aprobatę. Niewątpliwym jest, że z chwilą wydania podpisanego weksla in blanco powstaje zobowiązanie wekslowe. Zważyć jednak należy, że realizacja praw wynikających

weksla, możliwa jest wyłącznie po dokonaniu jego uzupełnienia zgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Oznacza to więc, że w chwili wydania weksel in blanco ma charakter kauzalny bo to umowa określa wszelkie warunki, pod którymi weksel może stać się zupełny. Dopiero wówczas weksel ma charakter abstrakcyjny i autonomiczny względem podstawy prawnej, która spowodowała jego wystawienie. Jak słusznie podniósł apelujący, w przypadku powództwa opartego na zobowiązaniu wekslowym ciężar dowodowy rozłożony jest inaczej aniżeli w klasycznym postępowaniu cywilnym. Zważywszy jednak na wszelkie okoliczności sprawy, a zwłaszcza fakt, że pożyczkę zawarto

z konsumentem, Sąd I instancji, czyniąc zadość zasadom wynikających z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (przywołany przez ten Sąd wyrok z 7 listopada 2019 roku w sprawach C-419/18 i C-483/18), zobligowany był do zbadania z urzędu treści bezspornego stosunku podstawowego i abuzywności jego postanowień, co zresztą uczynił. To zaś uzasadniało żądanie przez Sąd I instancji przedstawienie przez powoda niezbędnych dokumentów, na których ten opierał swoje roszczenia względem pozwanych. Konsekwencją powyższego było uznanie, że umowa została zawarta z użyciem nieczytelnego wzorca umownego, a postanowienia dotyczące prowizji i opłaty za usługę (...) pakiet” spełniały przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. W konsekwencji Sąd I instancji doszedł do przekonania, że umowa zawarta przez powoda z M. M. (2) zawierała postanowienia abuzywne, które nie wiązały konsumenta (art. 385¹ § 2 k.c.). A. tych postanowień umownych nie została przez apelującego zakwestionowana.

Tym samym równie nietrafnym jawi się zarzut powoda, jakoby Sąd I instancji, wbrew zasadzie swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c., dokonał ingerencji w treść stosunku łączącego strony. Zważyć bowiem trzeba, że wyrażona w przytoczonym unormowaniu zasada nie jest absolutna. Znajduje swoje ograniczenia wynikające wprost z treści tego przepisu. Zgodnie z nim strony choć mogą ułożyć stosunek prawny wedle własnego uznania, to ograniczone są w tym koniecznością pozostawania w granicach natury stosunku, prawa oraz zasad współżycia społecznego. Biorąc pod rozwagę to, że przedmiotowa umowa została zawarta z konsumentem, dla którego, jako podmiotu nierównorzędnego względem powoda jako profesjonalisty, ustawodawca przewidział szczególne środki ochrony przed przedsiębiorcami mogącymi stosować praktyki nieuczciwe. Strony korzystając ze swobody kontraktowej, którą zapewnia regulacji art. 353¹ k.c., nie mogą pomijać dodatkowych, ustawowych ograniczeń swobody kontraktowej, wynikających

z art. 385¹ i nast. k.c. Stosowne postanowienia nie mogą kształtować ponoszonych przez konsumenta pozaodsetkowych kosztów kredytu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (vide: Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 października 2021 roku, III CZP 43/20).

W konsekwencji skarżący nie może się powołać na zasadę swobody umów

z art. 353¹ k.c. Postanowienia umowne muszą przejść test abuzywności.

W omawianym przypadku test ten wypadł negatywnie, co oznaczało, że zobowiązania konsumenta były niższe od przewidzianych w umowie. Sąd Rejonowy nie ustalił nowej wysokości raty pożyczki, uwzględnił tylko okoliczność, że wpłaty konsumenta nie mogły być zarachowane na należności wynikające z abuzywnych postanowień umownych. Prawidłowe, a więc uwzględniające tylko wiążące konsumenta postanowienia umowne, rozliczenie wpłat doprowadziło do wniosku, że nie zaistniał stan uprawniający do wypowiedzenia umowy pożyczki. Nie było więc podstaw do postawienia całej należności w stan wymagalności, co prowadziło do dalszej konsekwencji – braku podstaw do wypełnienia weksla in blanco.

Powyższe wywody prowadzą także do wniosku, że skarżący niezasadnie zarzucił naruszenie art. 3 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Sprawa musiała zostać zbadana na gruncie stosunku podstawowego, co wynika nie tylko z orzecznictwa europejskiego, ale też wytycznych Sądu Okręgowego, który uchylił pierwszy wyrok wydany w niniejszej sprawie. Sąd rozpoznający sprawę, zwłaszcza gdy ma obowiązek działania z urzędu, jak w sprawach konsumenckich, wręcz nie może ograniczać się do inicjatywy dowodowej stron (art. 232 zd. II k.p.c.). Sytuacji tej nie zmienia odwołanie się do art. 101 Prawa wekslowego, który nie wyłącza możliwości sięgnięcia do stosunku podstawowego. Okoliczności dotyczące stosunku podstawowego są istotne w rozumieniu art. 227 k.p.c. i podlegają ocenie spełniającej kryteria z art. 233 § 1 k.p.c. niezależnie od tego, kogo obciążał ciężar dowodu (art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.). Sąd badający z urzędu stosunek podstawowy skutkujący wypełnieniem weksla in blanco nie narusza zasad kontrydiktoryjności. Wezwanie powoda do złożenia dokumentów nie jest przejawem żądania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których skutki prawne wywodzi strona pozwana, ale realizacją obowiązku zbadania z urzędu abuzywności postanowień umowy zawartej w obrocie konsumenckim. Nie mogło więc być mowy o naruszeniu art. 232 § 2 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 248 § 1 k.p.c.

W świetle powyższego apelacja powoda podlegała oddaleniu zgodnie z treścią art. 385 k.p.c., jako bezzasadna.

O kosztach postępowania Sąd orzekł wedle regulacji art. 98 k.p.c. w zw. § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).